

DALANE KRAFT AS
Postboks 400
4379 EGRSUND

Vår dato: 10.11.2023

Vår ref.: 200700780-87 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVE avslår søknad om forlenget byggefrist for Frøytlog kraftverk i Sokndal kommune

På grunnlag av ny kunnskap mener NVE at hensynet til de rødlistede artene i området, spesielt med vekt på områdets økologiske funksjonsområde for laks, men også elvemusling, er tungtveiende hensyn som må tillegges vesentlig vekt i vurderingen om Frøytlog kraftverk kan få forlenget byggefrist.

Etter en konkret vurdering av ny og vesentlig kunnskap om naturmangfoldet på berørt strekning, kan ikke NVE se at det finnes avbøtende tiltak som i tilstrekkelig grad kan redusere ulempene for naturmangfoldet, uten at det går vesentlig ut over samfunnsnytt til prosjektet.

NVE mener det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at søknaden om forlenget byggefrist for Frøytlog kraftverk må avslås. I medhold av vannressursloven §§ 27 og 19 annet ledd, samt vassdragsreguleringsloven § 15, avslår NVE søknaden om forlenget byggefrist.

Bakgrunn

I kgl.res. 13.02.2015 ble det gitt tillatelse til Dalane Kraft AS til å bygge Frøytlog kraftverk og regulering av Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet i Sokndal kommune. Etter søknad fra konsesjonær ble det i kgl.res. av 15.5.2018 gitt tillatelse til å unnta Linborgvatnet fra reguleringen (se figur 1).

Basert på de konsesjonsgitte vilkårene vil Frøytlog kraftverk ha en årlig produksjon på om lag 13,8 GWh¹, hvorav 10,7 GWh er vinterproduksjon. Gitt den lave reguleringsevnen er kraftproduksjonen å anse som uregulerbar.

Søknaden

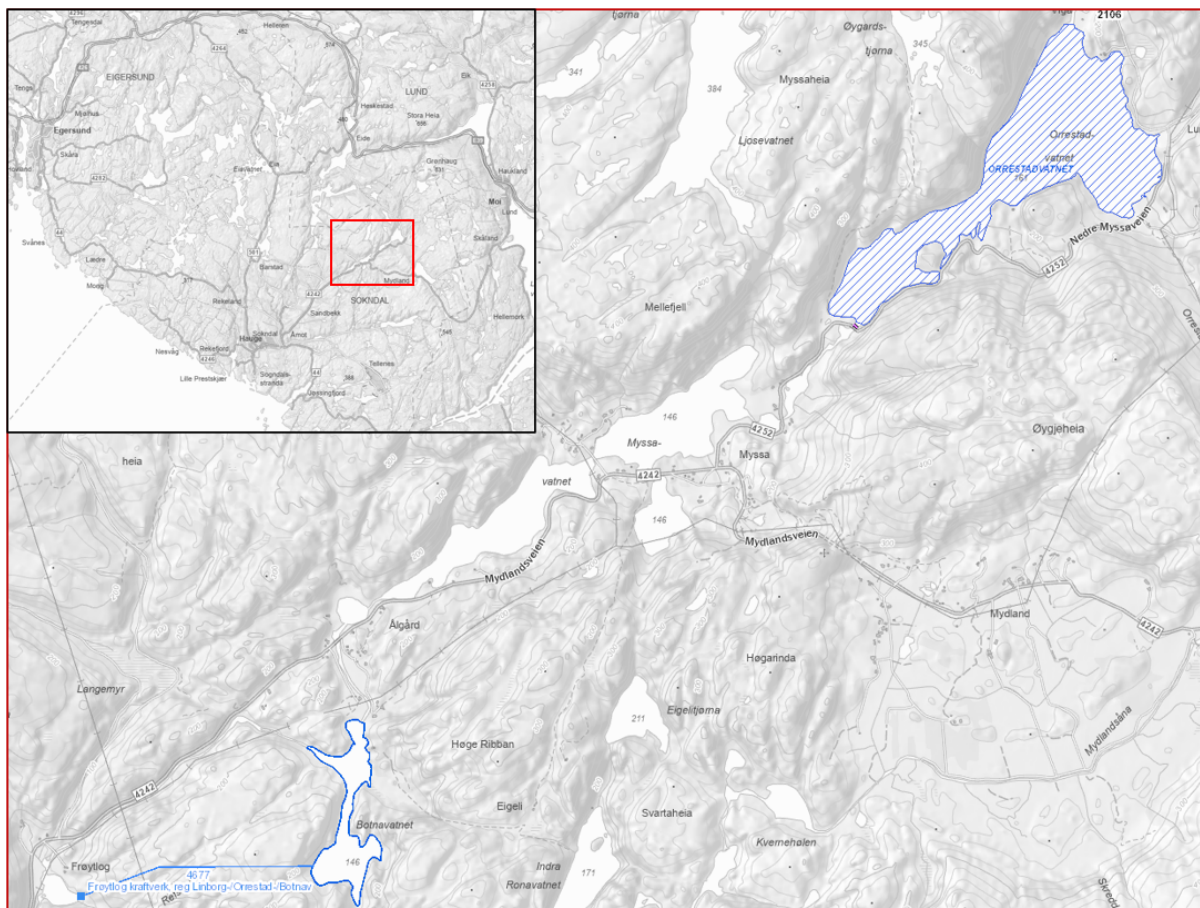
NVE mottok den 11.08.2020 søknad fra Dalane Kraft AS om utsatt byggefrist for Frøytlog kraftverk. Begrunnelsen for byggingen av kraftverket ikke har startet, opplyses til å være at

¹ Produksjonstallene er basert på NVEs beregninger (12.05.2023).

det har vært mangel på kapasitet i overføringsnettet. Nå planlegges det utbygginger i strømmettet som vil muliggjøre fremtidig tilknytning av kraftverket.

Opprinnelig byggefrist løp ut 13.02.2020. NVE mottok søknaden et halvt år etter at byggefristen utløp. Konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven faller ikke automatisk bort etter tidsfristen, NVE har derfor behandlet søknaden.

Figur 1: Kart over prosjektets plassering i landet; og detaljer av de to regulerede innsjøene og plasseringen av kraftverket (nede i venstre hjørne). (kilde: NVE-Atlas).

Begrenset høring

Etter NVEs vurdering er ikke den foreliggende saken så omfattende at det kreves kunngjøring og bred offentlig høring. Den 20.04.2022 sendte NVE søknaden om forlenget byggefrist på begrenset høring til Sokndal kommune, Statsforvalteren i Rogaland og Rogaland fylkeskommune. Fristen for å komme med uttalelser ble satt til den 16.05.2022. Alle tre mottakerne svarte med uttalelser. NVE har oppsummert og gjengitt deler av uttalelsene. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og sakens nettside: [Konsesjonssak - NVE](#)

Sokndal kommune skriver i sin uttalelse av 16.05.2022 at forutsetningene har endret seg siden konsesjonen ble gitt og at de støtter Statsforvalterens uttalelse som gjelder elvemusling og laks. Ellers viser kommunen til tidligere uttalelse og vedtak med dispensasjon fra arealformål.

Statsforvalteren i Rogaland oppsummerer sin uttalelse (10.05.2022) slik:

«Ny kunnskap om forekomst av elvemusling i Sokndalsvassdraget og positive miljø-DNA resultater som indikerer at elvemuslingen også finnes i Ålgårdselva, må etter Statsforvalterens vurdering utløse krav om ny kartlegging av elvemuslingens utbredelse og produksjonsforhold innenfor Ålgårdselva. Dersom ny kartlegging av elvemusling viser at produksjonsforholdene for elvemusling i Ålgårdselva vil kunne påvirkes av tiltaket, må det tas en vurdering av om gitt konsesjon bør frafalle. Som et minimum bør minstevannføringskrav revurderes opp mot elvemuslingens krav til livsmiljø.

Sett i lys av at laksen nå er på rødlista, må den negative påvirkningen tiltaket vil kunne få for laksefisk vurderes på nytt og ses på i lys av ny informasjon om verdien av de berørte delene av elva og laksen som vertsfisk for elvemuslingen i vassdraget. Dersom konsesjonen opprettholdes, må det på bakgrunn av ovennevnte forhold, tas en ny vurdering av muligheten for å ta i bruk spaltetrapp, som sikrer vandringsmuligheter for laksefisk i alle årsklasser.»

Rogaland fylkeskommune skriver i brev av dato 03.05.2022 at de ikke har innvendinger til at byggefristen forlenges, ut over at ny informasjon om elvemusling, laks og sjørørret, samt utvidet kalkingsarbeid i vassdraget, må benyttes og hensyntas både i videre planlegging-, anleggs- og drift av kraftverket.

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Den 02.06.2022 oversendte NVE høringsuttalelsene til Dalane Kraft AS for kommentarer. I brev av 28.06.2022 svarer søker ut uttalelsene slik:

«Dalane Kraft er kjent med at det er kommet frem ny kunnskap om blant annet laks og elvemusling i Sokndalsvassdraget etter at konsesjon ble gitt for bygging av Frøytlog kraftverk i 2015.

I forbindelse med utarbeidelse av detaljerte planer for miljø og landskap ønsker Dalane Kraft å involvere Sokndal Elveeierlag og annen faglig ekspertise for å finne de beste løsningene for å sikre forholdene for anadrom fisk, ål og eventuelt elvemusling i de berørte delene av vassdraget. Det har de siste årene vært stort fokus i bransjen på bygging av småkraftverk med gode løsninger for sikker oppvandring og utvandring av laks og ål. Denne nye kompetansen og erfaringene som er gjort vil naturligvis bli tatt med i planene for Frøytlog kraftverk.

I forbindelse med konsesjonsbehandlingen bemerket OED følgende: «Teknisk utforming av de avbøtende tiltakene for anadrom fisk og ål skal ta utgangspunkt i dagens beste tilgjengelige teknikker og planlegges i samråd med faglig ekspertise. Utforming av avbøtende tiltak inngår i detaljplan og skal legges frem for fylkesmannen i Rogaland for vurdering før detaljplan fastsettes av NVE. Dokumentasjon på om tiltakene for anadrom fisk og ål fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn og fylkesmannen i Rogaland etter første driftsår og

deretter ved behov. Miljødirektoratet skal holdes orientert om valg av avbøtende tiltak, samt overvåkningsmetodikk og resultater.»

Dalane Kraft mener at vilkårene som er gitt i konsesjonen vedørende slipp av minstevannføring og reguleringsbegrensninger i Orrestadvatnet og Botnavatnet vil legge forholdene godt til rette for anadrom fisk og ål i vassdraget. For elvestrekningen mellom inntaket og kraftstasjonen planlegges det å gjennomføre nødvendige tiltak slik at oppvandring vil være mulig selv ved minstevannføring. Dette vil gjøre forholdene bedre enn dagens hvor en relativt høy vannføring er nødvendig for oppvandring. Konsesjonen tillater heller ikke typisk start-/stoppkjøring og alle vannføringsendringer skal skje gradvis.

I forbindelse med detaljplanlegging kan det gjennomføres en undersøkelse om forekomst av elvemusling i strekningen mellom inntaket og kraftverket. Dersom denne påvises, vil det i detaljplanen beskrives nødvendige tiltak for å sikre artens krav til livsmiljø. Undersøkelser nedstrøms kraftverket eller oppstrøms inntaket anses ikke nødvendig siden vannføringsforholdene her i liten grad vil avvike fra naturlig grunnet vilkårene som er satt til minstevannføring og reguleringsbegrensninger.»

Ny kunnskap

Siden konsesjonstidspunktet har det kommet ny kunnskap om naturmangfoldet i vassdraget. Dersom det økte kunnskapsgrunnlaget er vesentlig, må vi vurdere det opp mot om byggefristen kan forlenges.

Rødlistestatus 2006 til 2021

På vedtakstidspunktet i 2015 var hensynet til rødlisteartene vasshalemose og ål, men også flommose, viktig. Rødlisten har vært endret flere ganger for disse artene siden 2006 (tabell 1). Siden konsesjonstidspunktet har det kommet inn ny kunnskap om ytterligere to rødlistearter, elvemusling og laks, som utbyggingen kan påvirke. Også disse artene er omtalt i tabellen under.

Tabell 1: Rødlistestatus i de fire rødlistene siden 2006. Kilde: [Rødlista 2021 - Artsdatabanken](#).

Art	Rødlisteutgave			
	2006	2010	2015	2021
Elvemusling	Sårbar (VU)	Sårbar (VU)	Sårbar (VU)	Sårbar (VU)
Flommose	-	Sårbar (VU)	Nær truet (NT)	Nær truet (NT)
Laks	Livskraftig (LC)	Livskraftig (LC)	Livskraftig (LC)	Nær truet (NT)
Vasshalemose	Sterkt truet (EN)	Sårbar (VU)	Nær truet (NT)	Nær truet (NT)
Ål	Kritisk truet (CR)	Kritisk truet (CR)	Sårbar (VU)	Sterkt truet (EN)

Ny kunnskap om habitat for laks i Sokndalsvassdraget og Ålgårdselva

På oppdrag fra Statsforvalteren i Rogaland gjennomførte NORCE LFI sommeren 2018 en habitatkartlegging for laksefisk i Sokndalsvassdraget (Skoglund m.fl., 2019). Kartleggingen ble utført etter miljødesignmetodikken (Forseth og Harby, 2013), der det settes søkelys på

å identifisere mulige flaskehalser for fiskeproduksjonen i vassdraget, samt foreslå eventuelle tiltak for å styrke naturlig rekruttering. Siden miljødesignhåndboken kom i 2013 har den blitt en bransjestandard for hvordan vassdrag kartlegges og diagnostiseres.

De elvespesifikke gytebestandsmålene (GBM) kom inn som et viktig verktøy i lakseforvaltningen i 2007 (Hindar m.fl., 2007). GBM sier hva som trengs av hunnlaks for å få en optimal mengde rogn i hver elv og gytelaks over dette er bestandens høstbare overskudd. Siden metodikken som ligger til grunn for GBM har vært debattert, har NINA arbeidet med å forbedre metodikken som skal ligge til grunn for de oppdaterte gytebestandsmålene (Hindar m.fl., 2019). De lener seg tungt på miljødesignmetodikken, og har funnet at sammenhengen mellom gyte- og oppveksthabitat er svært viktig for å forklare elvas produksjon av lakseunger. Mer spesifikt: Hvor mye skjulmuligheter (steinsubstrat i elvebunnen) som finnes innenfor en avstand på 150 meter fra gyteområdene i elven (Hindar m.fl., 2019).

For å si noe om Sokndalsvassdragets produksjon av laksefisk har Skoglund m.fl. (2019) kartlagt elveklasser og substratsammensetning i hele vassdraget. Dette gir informasjon om elvesegmentenes kvalitet, samt mengde og fordeling av leveområdene for ungfisk. Vedlegg 1 viser skjulforholdene for ungfisk for hele vassdraget. Som kartet viser, har store deler av vassdraget lite eller svært lite skjul. For Sokndalsvassdraget generelt skriver Skoglund m.fl. (2019, s. 28) at «*skjul for ungfisk [er] vurdert som den største flaskehalsen for fiskeproduksjonen i vassdraget*». Videre skriver de mer spesifikt om Ålgårdselva:

«(...) er totalt sett den lengste lakseførende elvestrekningen i vassdraget. Det er også flere innsjøer på elvestekningen. I øvre del, fra vandringshinderet like nedstrøms Orrestadvatnet og ned til Myssavatnet, samt mellom Myssavatnet og Botnavatnet, er det kun korte elvestrekninger. Begge disse elvestrekningene har gode gytemuligheter, mens ungfiskhabitatet kan karakteriseres som moderat. For øvrig er vassdragsavsnittet variert, med både strie strykområder og roligere partier. Det finnes gode gytemuligheter spredt på hele elvestrekningen. Skjulmålinger tilsier at det er gjennomgående lite til moderate skjulforhold for ungfisk, men i kombinasjon med vannvegetasjon og strømforhold vurderes oppvekstforholdene for ungfisk som gode. Habitatforholdene er imidlertid negativt påvirket av utslipp av finmasser fra Sandbekk, og det er også usikkert på hvordan andre utslipp i området påvirker fiskeproduksjonen på elvestrekningen nedstrøms Sandbekk.»

Vedlegg 2 og 3 viser status for skjul- og gytehabitat samlet sett i Ålgårdselva. Anadrom strekning i Ålgårdselva er opp til Orrestadvatnet. Utbygging av Frøytlog kraftverk vil påvirke elvestrekningen mellom Botnavatnet og Frøytlog gjennom at vannføringen blir vesentlig redusert på strekningen. Elvestrekningen fra utløpet av Botnavatnet og nedover har mye skjul og jevnt over godt med gytehabitat (se figur 2). Derne st gjør elva en sving og det er middels med skjulmuligheter. Så blir fallgradienten høy og det er lite skjul til elva renner ut i Frøytlog.

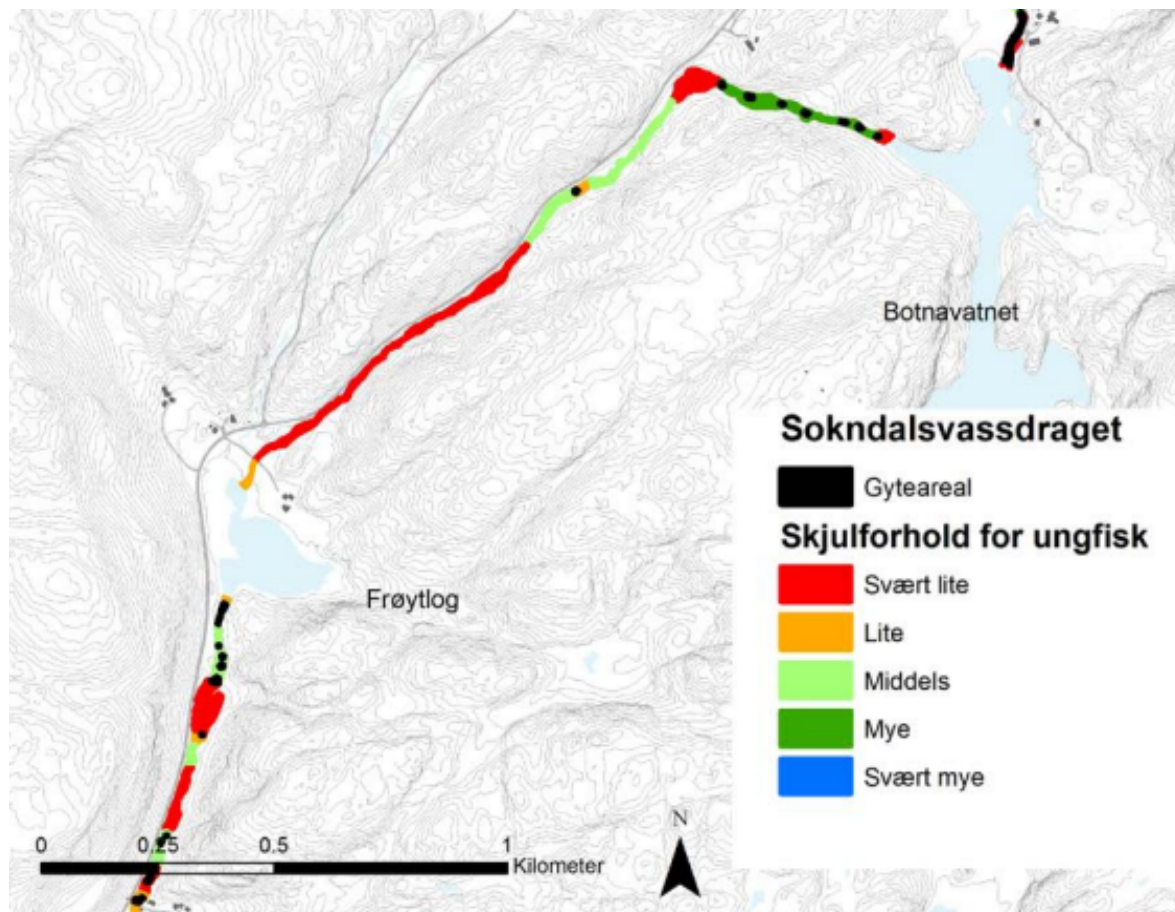
I sin høringsuttalelse skriver Statsforvalteren i Rogaland:

«Rapporten [Skoglund m.fl., 2019] viser blant annet at det beste skjulområdet for ungfisk av laks som ble målt i Sokndalsvassdraget var på elvestrekningen mellom

Botnavatnet og Frøytlog (...). Dette er også et område med mange registrerte gytegroper. Det er registrert flere gyteområder oppstrøms Botnavatnet (...). Det aktuelle området har derfor meget høy verdi som økologisk funksjonsområde for laks.»

NVE mener at rapporten om habitatforhold for laksefisk i Sokndalsvassdraget (Skoglund m.fl., 2019) bidrar med ny og vesentlig kunnskap som må legges til grunn ved vurdering av byggefristforlengelsen.

Figur 2: Oversikt over gyteområder og skjulforhold for ungfisk i øvre del av Ålgårdselva, kartlagt mai 2018. Utbyggingen vil påvirke vannføringen i elva mellom Botnavatnet og Frøytlog. Figuren er hentet fra Skoglund m.fl. (2019).

Ny kunnskap om elvemusling i Sokna

Elvemusling er rødlistet som sårbar, jf. tabell 1, og siden Norge har mer enn 40 % av den europeiske bestanden er den en norsk ansvarsart. Handlingsplanen for elvemusling (Larsen, 2018 s. 36) sier at:

«I et langsiktig perspektiv er målet for forvaltningen at elvemusling skal finnes i livskraftige populasjoner i hele Norge, alle nåværende naturlige populasjoner skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering og alle vassdrag med elvemusling skal ha god økologisk tilstand eller bedre.»

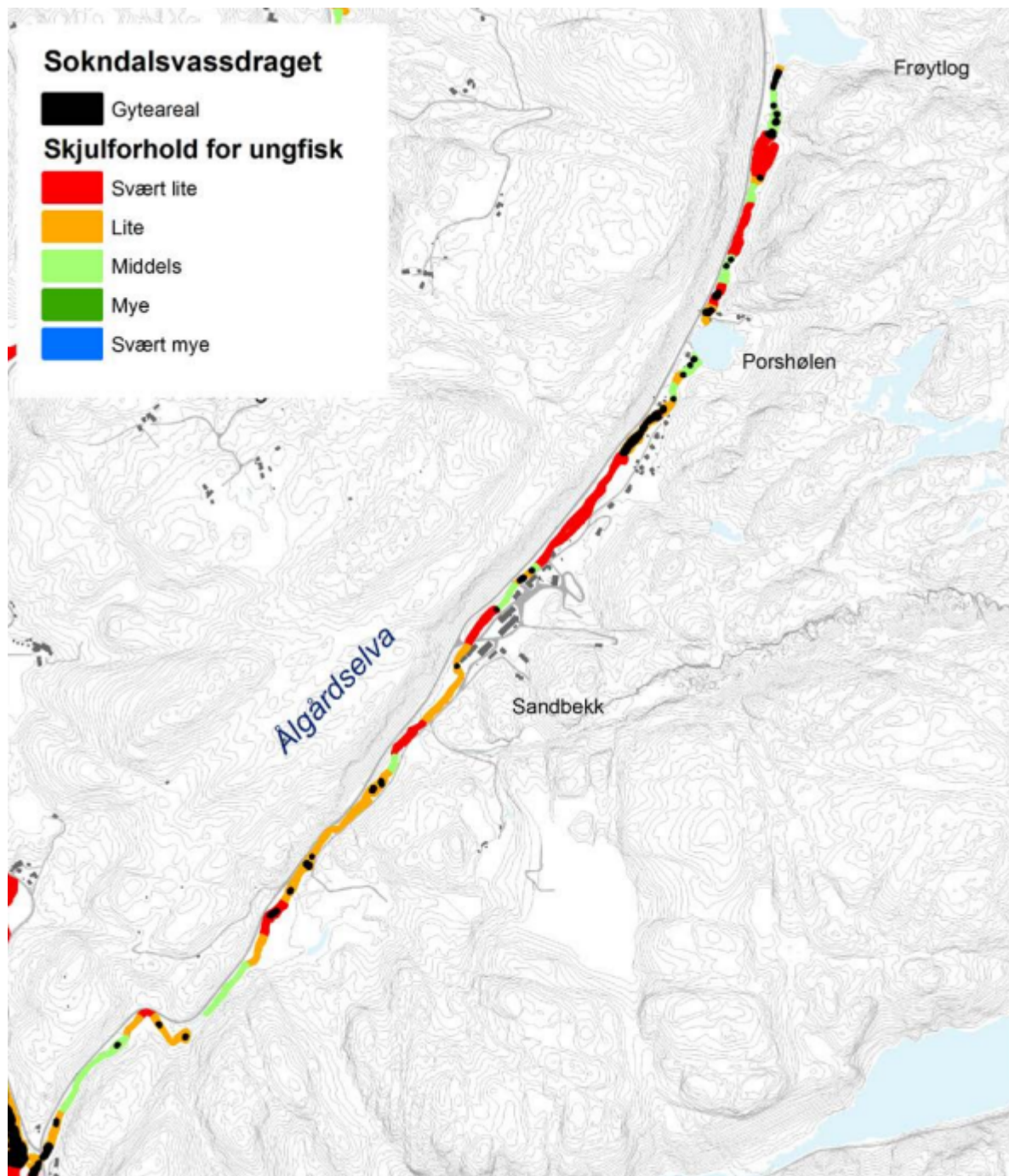
I 2016, året etter at det ble gitt konsesjon til Frøytlog, ble det bekreftet funn av elvemusling i Sokna (Sandaas og Enerud, 2016). På grunn av dårlige kartleggingsforhold ble Sokna nedstrøms Prestbru undersøkt på nytt under bedre forhold i 2018. Sandaas og Enerud (2018) estimerte bestanden her til å ligge mellom 5 500 til 6 000 individer.

Statsforvalteren opplyser i sin høringsuttalelse at de trodde bestanden var utdødd på grunn av forsuren. Sandaas og Enerud (2018, s. 10) skriver at «*Elvemuslingen i Sokna har høyst sannsynlig laks som funksjonell vertsfisk for larvestadiet.*» Kalkingen i vassdraget startet opp tidlig på 1990-tallet. Med den returnerte laksen til vassdraget og med laksen startet også rekrutteringen hos elvemuslingen opp igjen.

For å følge opp elvemuslingbestanden videre, ble det i 2019 tatt miljø-DNA-prøver fra alle sidegreinene i Sokndalvassdraget. Analyser av miljø-DNA er en ny metode for overvåking av arter og økosystemer (Fossøy m.fl., 2019). Metoden baserer seg på at alle organismer frigir DNA til omgivelsene sine. Gjennom å filtrere vannprøver kan man finne artsspesifikke genetiske markører og dermed påvise arter.

Prøvene har vist at det med stor sannsynlighet er elvemusling i Ålgårdselva (Fossøy m.fl., 2019). Den øverste prøven ble tatt ved Sandbekk og viser at det finnes elvemusling i elva oppstrøms (se hvor Sandbekk er ifht. Frøytlog i figur 3). Det er ikke gjort nærmere kartlegginger oppstrøms, men Statsforvalteren har fått opplysninger om at det er funnet elvemusling i Ålgårdselva i 2018.

NVE mener at rapporten om utbredelse og bestandsstatus hos elvemusling i Sokna (Sandaas og Enerud, 2018) og positive miljø-DNA-prøver for elvemusling i Ålgårdselva oppstrøms Sandbekk (Fossøy m.fl., 2019), begge bidrar med ny og vesentlig informasjon og kunnskap. Denne nye kunnskapen må legges til grunn ved vurdering av byggefristforlengelsen.

Figur 3: Sandbekk ligger midt mellom Ålgårdselvas møte med Rosslandsåna og Frøytlog. Kartet viser gyteområder og skjulforhold for ungfisk i nedre del av Ålgårdselva, kartlagt mai 2018. Figuren er hentet fra Skoglund m.fl. (2019). (se hele kartet i Vedlegg 2).

Hjemmelsgrunnlaget

Vannressursloven §§ 27 og 19 og vassdragsreguleringsloven §15 gir regler om byggefrister for vannkraftverk. Bestemmelsene er innarbeidet i konsesjonsvilkårene for Frøytlog kraftverk der vilkårenes post 4 sier følgende:

«Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene

medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte».

Som det fremkommer av lovteksten og konsesjonsvilkårene er forlengelse av byggefrister en «kan-regel»; konsesjonsmyndigheten *kan* forlenge byggefristen, men ingen konsesjonær har et rettskrav på å få forlengelse. I delegeringsvedtak av 19.01.2018 har Olje- og energidepartementet delegert myndighet til å forlenge byggefrister i alle saker etter § 15 til NVE.

Det ligger til forvaltningens alminnelige skjønn om forlengelse skal gis. I saksbehandlingen² må NVE vurdere om det har oppstått endrede forhold som nødvendiggjør ytterligere utredninger av hensyn til natur og miljø eller brukerinteresser i vassdraget. Etablert forvaltningspraksis, understøttet av forarbeidene til vannressursloven³ og den reviderte vassdragsreguleringsloven⁴, tilsier likevel at det har vært forutsatt og praktisert lempelighet ved fristforlengelser.

I forbindelse med behandling av klagesaker knyttet til byggefrister for små kraftverk har Olje- og energidepartementet uttalt følgende (Trolleholselva kraftverk, vedtak av 04.05.2020⁵, s. 4):

«Departementet legg til grunn at terskelen for å gi utsatt byggefrist, av omsyn til føreseielegheit for konsesjonærane, skal vere lågare enn terskelen for å gi konsesjon. Tungtvegande omsyn kan likevel tilseie at det ikkje blir gitt utsatt frist.»

Et sentralt moment i vurderingene til departementet har i disse sakene vært om det kunne settes ytterligere vilkår som avbøter nye ulemper som er påvist etter konsesjonstidspunktet. Slike tiltak ble ikke funnet og hensyn til naturmangfoldet gjorde at disse søknadene om byggefristforlengelse ble avslått.

NVEs vurderinger

NVE mottok konsesjonssøknaden om reguleringene og Frøytlog den 29.09.2006. Med det kunnskapsgrunnlaget NVE da hadde, la vi til grunn i konsesjonsvurderingene at strekningen mellom Frøytlog og Botnavatnet hadde *«relativt begrenset verdi for anadrom fisk (...)»* (vgl. res. av 13.02.2015 s. 18). På grunnlag av Skoglund m.fl. (2019) sine kartlegginger er vi nå enige med Statsforvalteren i at elva nedstrøms Botnavatnet anses å ha *meget høy verdi* som økologisk funksjonsområde for laks. På bakgrunn av dette, er det overveiende sannsynlig at den berørte strekningen er *det* området i *hele* vassdraget med høyest verdi som funksjonsområde for laks.

Kunnskapsgrunnlaget som lå til grunn for konsesjonsbehandlingen er utdatert. Søknaden om utsatt byggefrist blir vurdert ut ifra den nye kunnskapen som foreligger.

² Prop. 117 L, 2016-2017, kap. 7.2.4.4

³ Ot. prp. pr. 39, 1998-99, kap. 9.8.1

⁴ Prop. 117 L, 2016-2017, kap. 7.2.4.1

⁵ Olje- og energidepartementets referanse 18/1688

Selv om vi i dag ikke vet nøyaktig hvor elvemuslingen i Ålgårdselva er, eller hvor stor bestanden er, kan vi slå fast at arten finnes oppstrøms Sandbekk (Fossøy m.fl., 2019). NVE legger til grunn at det er størst sannsynlighet for at elvemusling er i områdene med høyest tetthet av laks, se figur 2 og 3. Uavhengig av hvor elvemuslingen finnes, vil det være viktig å opprettholde lakseproduksjonen høyt i vassdraget for å sikre parasittering fra elvemuslingen for å ivareta bestanden.

Selv om elvemuslingen ikke skulle være lokalisert på elvestrekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen, mener NVE uansett at dette området indirekte er svært viktig for elvemuslingen: Ved at det blir produsert lakseunger her som så sprer seg i vassdraget får muslingene lakseunger som de kan parasittere. Derfor er det viktig å opprettholde god produksjon av lakseunger høyt i vassdraget.

Det finnes et strykparti like oppstrøms Frøytloghølen som laksen kun klarer å passere ved høy vannføring. En redusert vannføring vil kunne medføre at dette blir et mer permanent vandringshinder. I konsesjonsbehandlingene fra 2006 ble derfor hensynet til fiskens vandring vektlagt. Det samme ble hensynet til å ivareta gyte- og oppvekstområder på strekningen. Den konsesjonsgitte minstevannføringen satt til 250 l/s fra Botnavatnet gjennom hele året⁶. Gitt den nye kunnskapen, mener NVE at minstevannføringen som ble satt i konsesjonen er for lav for å ivareta disse verdiene.

Det har også blitt drøftet om man fysisk bør gå inn og utbedre strykpartiet for å lette fiskevandringen. Dalane Kraft har uttalt at de ville se på muligheten for å redusere vandringshinderet, samt bygge fisketrapp forbi dammen i utløpet av Botnavatnet. NVE har vært tilbakeholdne til å utbedre det strykpartiet, fordi det også er på denne elvestrekningen hvor de rødlistede mosene finnes (se tabell 1). NVE merker seg at rødlistestatusen for flommose og vasshalemose nå ikke er så kritisk som den var på konsesjonstidspunktet.

NVE mener at det kan, og skal, gis utsatt byggefrist dersom avbøtende tiltak reduserer ulempene for verdifullt naturmangfold i tilstrekkelig grad. Et sentralt moment i den videre vurderingen er derfor om det kan settes nye vilkår som kan avbøte ulemper for naturmangfoldet som den nye kunnskapen har påpekt.

Avbøtende tiltak

I forhold til reguleringspåvirkningen på vassdraget nedstrøms Frøytlog, mener NVE at konsesjonsvilkårene ivaretar naturmangfoldet i tilstrekkelig grad. Det er imidlertid essensielt for både laksen selv og elvemuslingen at laksen klarer å passere elva oppstrøms Frøytlog. Gitt det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget, mener NVE at vilkårene gitt i konsesjon av 15.05.2023 ikke er tilstrekkelig for å ivareta dette.

⁶ Dette var i tråd med utkastet på vilkår som NVE gav departementet den 10.11.2014 under forutsetningen dersom det skulle gis konsesjon.

OED har i tidligere klagebehandling (for eksempel i klagebehandling om avslag på forlenget byggefrist for Lårdal kraftverk av 30.06.2021⁷) slått fast at det kun er mindre endringer i prosjektet som kan godkjennes ved en søknad om byggefristforlengelse. Departementet sier at hva som kan godkjennes av endringer i en detaljplan, *«også må legges til grunn ved behandlingen av søknad om byggefristforlengelse»* (s. 5).

De avbøtende tiltakene som NVE mener kreves for å i tilstrekkelig grad avbøte skader på bestandene av elvemusling og laks, medfører så store endringer at de ikke kan vurderes i forbindelse med en byggefristforlengelse. Dette fordi de vil endre på den konsesjonsgitte avveiningen mellom fordeler og ulemper.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattet beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldloven sine relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om byggefristforlengelse legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i konsesjonsbehandlingen, søknaden, miljørapporter, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Selv om vi pr. nå ikke har detaljkunnskap om elvemuslingenes plassering og antall i Ålgårdselva oppstrøms Sandbekk, vurderer NVE at vissheten om tilstedeværelse (Fossøy m.fl., 2019) og kartleggingene av viktige økologiske funksjonsområder for laksefisk i vassdraget (Skoglund m.fl., 2019), gir et tilstrekkelig bilde på situasjonen. Vi vurderer at sannsynligheten for at mer detaljrik kunnskap hadde endret utfallet av saken som svært liten. Etter NVEs vurdering er det derfor hentet inn tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet og fatte et vedtak. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8. Et enda bedre kunnskapsgrunnlag om lokaliseringen av og statusen for elvemuslingbestanden hadde ikke lempet på evt. vilkår og endret vedtaket.

NVE mener at det er viktig å vurdere den samlede belastningen en forlenget byggefrist vil medføre for elvestrekningen mellom Botnavatnet og Frøytlog, jf. § 10. På denne berørte elvestrekningen er det økologisk funksjonsområde for laks av meget høy verdi. Vi finner det overveiende sannsynlig at dette området også er viktig for elvemuslingen i den øvre delen av vassdraget – enten direkte ved at de lever her, eller indirekte ved at rekrutteringen av laks som skjer her, og høyere opp i vassdraget, spiller en essensiell rolle også for elvemuslingens rekruttering i Ålgårdselva. Artskart viser også at det er på elvestrekningen mellom Botnavatnet og Frøytlog at det er gjort funn av de rødlistede mosene vasshalemose (fire registreringer fra 2009 og 2010) og flommose (to registreringer fra 2009 og 2014). I tillegg bruker ål vassdraget. NVE vurderer at en utbygging vil føre til utfordringer for fem rødlistede arter i influensområdet (se tabell 1), og spesielt for laksens

⁷ Olje- og energidepartementets referanse 19/1012.

vandring og produksjon på elvestrekningen nedstrøms Botnavatnet og dermed også elvemuslingen. NVE mener at tiltakets påvirkning medfører at den samlede belastningen for økosystemet blir betydelig.

Miljødirektoratets handlingsplan for elvemusling (Larsen, 2018) slår fast et mål om at alle de eksisterende bestandene skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering. Dette er et forvaltningsmål som er i tråd med naturmangfoldloven § 5 (forvaltningsmål for arter). Å sikre rekruttering av laks, og dermed elvemusling, høyt i Ålgårdselva er derfor et hensyn som er tillagt vesentlig vekt av NVE i denne saken.

Naturmangfoldloven §§ 11 og 12 sier at tiltakshaver er ansvarlig for å dekke kostnader for å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet, og man skal bruke driftsmetoder og teknikker som unngår og begrenser skader på naturmangfoldet og samlet gir de samfunnsmessige beste resultatene. NVE mener at for å kunne ta hensyn til verdiene som er påvist på utbyggingsstrekningen i Ålgårdselva, kreves det betydelige avbøtende tiltak. Konsekvensen av å øke kravet til minstevannføring i Frøytlog kraftverk, er at kraftproduksjonen går ned. Med de økte hensynene mener NVE at samfunnsnyttien av prosjektet er lav.

«Føre-var-prinsippet» i § 9 anses ikke relevant å vurdere, gitt NVEs konklusjon.

Oppsummering

Det fremgår av forarbeidene til vannressursloven og vassdragsreguleringsloven at det normalt skal gis utsatt byggefrist når det blir søkt om det. Dette er gjeldende praksis, og den gir forutsigbarhet for konsesjonærene. Etter en konkret vurdering, kan nye vesentlige opplysninger, for eksempel om truet naturmangfold, likevel føre til at en søknad om utsatt frist blir avslått. Det vil være et sentralt moment om det kan gis ytterligere vilkår som kan avbøte nye ulemper som er påvist.

De nylig gjennomførte karleggingene av elvemusling i Soknadalsvassdraget, positive utslag på miljø-DNA-prøver for elvemusling i Ålgårdselva og påvisning av økologisk funksjonsområder for laks med høy verdi, tilsier at det er vesentlig større naturverdier innenfor influensområdet til Frøytlog kraftverk enn det som lå til grunn for konsesjonsvedtaket i 2015.

På grunnlag av det nye kunnskapsgrunnlaget mener NVE at hensynet til de rødlistede artene i området, spesielt med vekt på områdets økologiske funksjonsområde for laks, men også elvemusling, er tungtveiende hensyn som må tillegges vesentlig vekt i vurderingen om Frøytlog kraftverk kan få forlenget byggefrist.

NVEs konklusjon

På grunnlag av den ny kunnskap mener NVE at hensynet til de rødlistede artene i området, spesielt med vekt på områdets økologiske funksjonsområde for laks, men også elvemusling, er tungtveiende hensyn som må tillegges vesentlig vekt i vurderingen om Frøytlog kraftverk kan få forlenget byggefrist.

Etter en konkret vurdering av ny og vesentlig kunnskap om naturmangfoldet på berørt strekning, kan ikke NVE se at det finnes avbøtende tiltak som i tilstrekkelig grad kan redusere ulempene for naturmangfoldet, uten at det går vesentlig ut over samfunnsnyttene til prosjektet.

NVE mener det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at søknaden om forlenget byggefrist for Frøytlog kraftverk må avslås. I medhold av vannressursloven §§ 27 og 19 annet ledd, samt vassdragsreguleringsloven § 15, avslår NVE søknaden om forlenget byggefrist.

Om klage og klagerett

Dette er et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningsloven sine bestemmelser. Se informasjon på side 17 om klageadgang.

Med hilsen

Inga Nordberg
direktør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

DALANE KRAFT AS

Kopimottakerliste:

ROGALAND FYLKESKOMMUNE
STATSFORVALTAREN I ROGALAND
Sokndal kommune

Referanser

- Bakken, T., Olsen, K.M. og Skahjem, N. (2021): Bløtdyr: Vurdering av elvemusling *Margaritifera (Margaritifera) margaritifera* for Norge. Rødlista for arter 2021. URL: Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/16719> [Lesedato: 09.02.2023]
- Forseth, T. og Harby, A. (red) (2013): Håndbok i miljødesign i regulerede laksevassdrag. NINA Temahefte 52. 90 s.
- Fossøy, F., Brandsegg, H., Sivertsgård, R., Larsen, B.M. og Magerøy, J.H. (2019): Analyser av miljø-DNA for påvisning av elvemusling. NINA prosjektnotat 195. 11 s.
- Hindar, K., Diserud, O.H., Fiske, P., Forseth, T., Jensen, A.J., Ugedal, O., Jonsson, N., Sloreid, S.E., Arnekleiv, J.V., Saltveit, S.J., Sægrov, H. & Sættem, L.M. (2007): Gytebestandsmål for laksebestander i Norge. NINA Rapport 226. 59 s.
- Hindar, K., Diserud, O.H., Hedger, R.D., Finstad, A.G., Fiske, P., Foldvik, A., Forseth, T., Forsgren, E., Kvingedal, E., Robertsen, G., Solem, Ø., Sundt-Hansen, L.E. og Ugedal, O. (2019): Vurdering av metodikk for andregenerasjons gytebestandsmål for norske laksebestander. NINA Rapport 1303. 62 s.
- Larsen, B.M. (2018): Handlingsplan for elvemusling (*Margaritifera margaritifera* L.) 2019-2028. Miljødirektoratet 1107: 2018, 62 s.
- Sandaas, K. og Enerud, J. (2016): Kartlegging av elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Sokna. Sokndal kommune, Rogaland fylke 2016. 12 sider.
- Sandaas, K. og Enerud, J. (2018): Utbredelse og bestandsstatus hos elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Sokna. Soknedal kommune, Rogaland fylke 2018. 16 sider.
- Skoglund, H., Gabrielsen, S.-E., Espedal, E.O. og Derntl, F. (2019): Kartlegging av habitatforhold for laksefisk i Soknalsvassdraget 2018. NORCE LFI rapport nr. 322. 51 s.

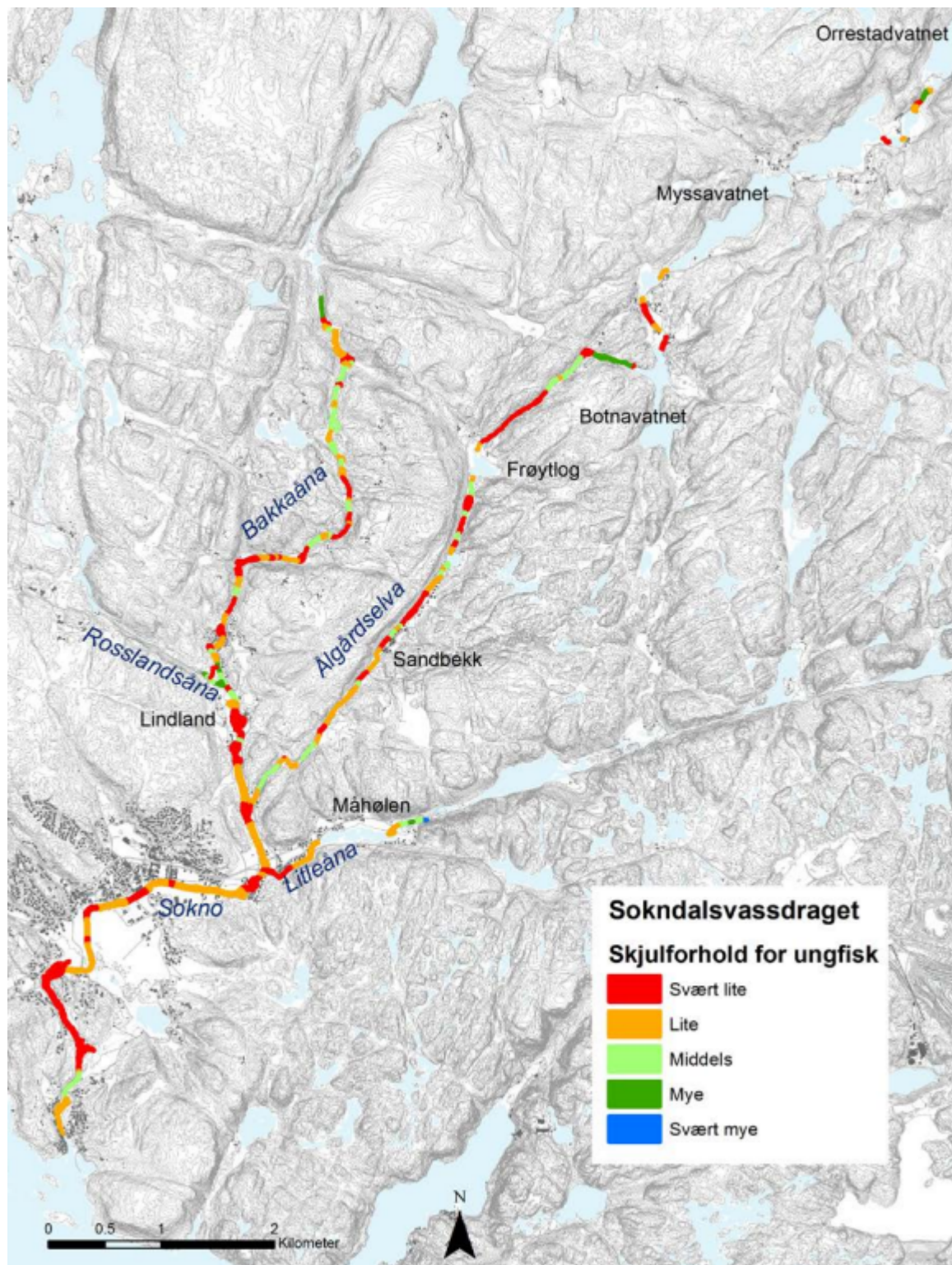
Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

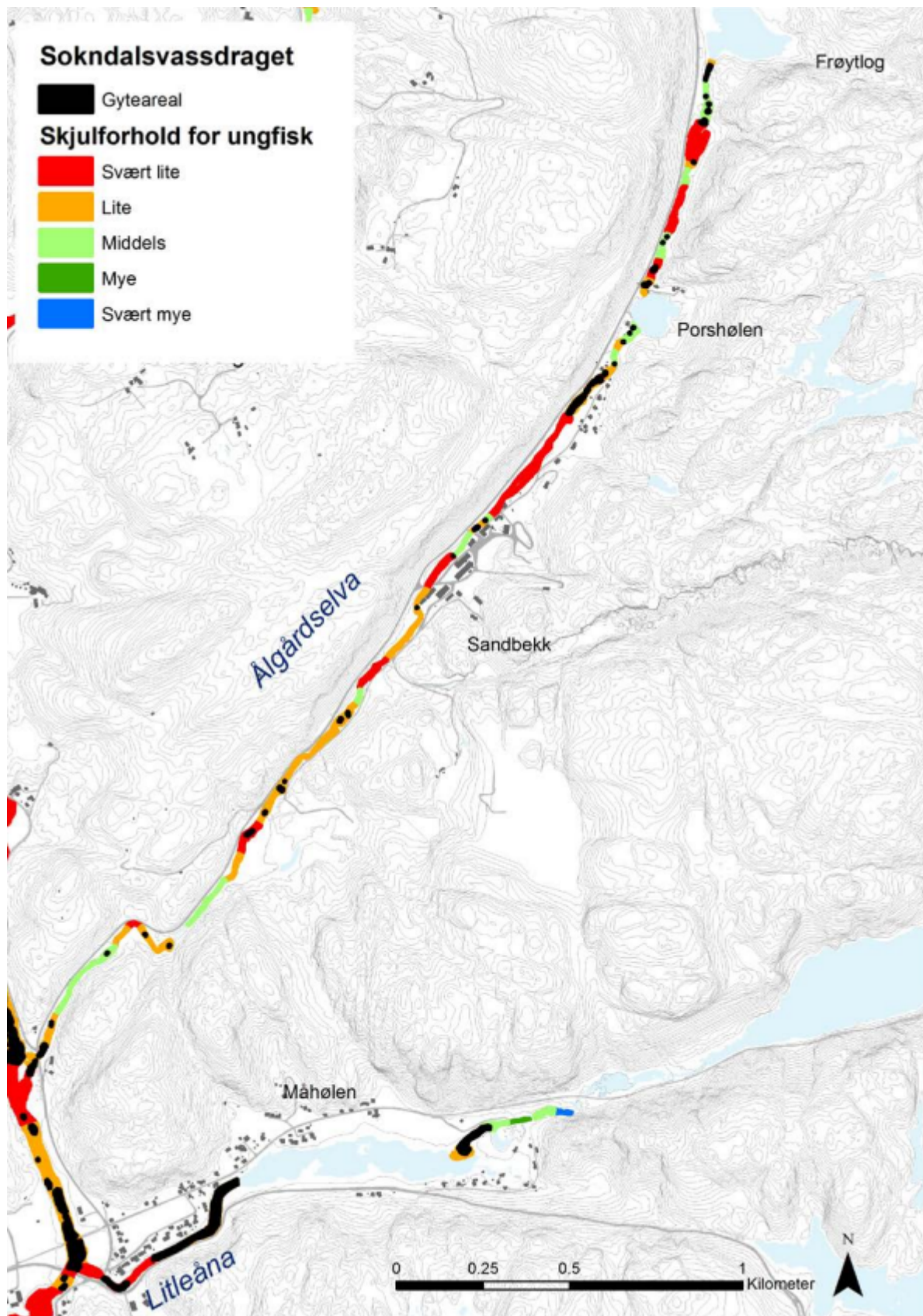
Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.

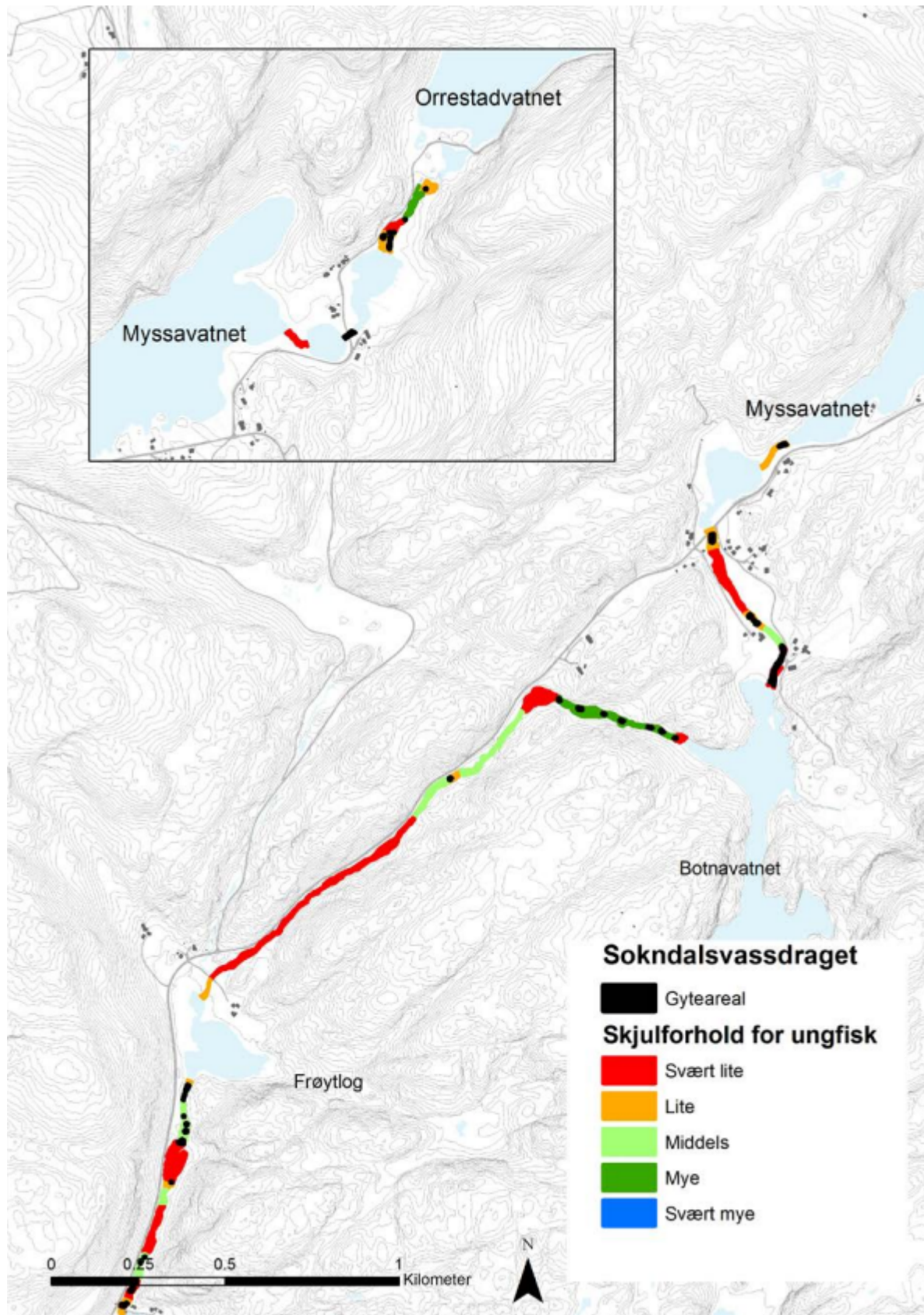
Vedlegg

Vedlegg 1: Kartlagt skjulforhold i Sokndalsvassdraget i mai 2018. Figuren er hentet fra Skoglund m.fl. (2019).

Vedlegg 2: Kartlagt skjulforhold og gyteområder i Ålgårdselva nedstrøms Frøytlog, mai 2018. Figuren er hentet fra Skoglund m.fl. (2019).

Vedlegg 3: Kartlagt skjulforhold og gyteområder i Ålgårdselva oppstrøms Porshølen, mai 2018. Figuren er hentet fra Skoglund m.fl. (2019).